

Geometria ja vektorit

1. Ovatko alla olevat väittämät tosia? Perustele tai anna vastaesimerkki.

- a) Ympyrän kehäkulma on puolet vastaavasta keskuskulmasta.
- b) Kaksi kolmiota ovat yhteneviä, jos kolmion kaksi sivua ja niiden välinen kulma ovat yhtä suuret kuin vastinosat toisessa kolmiossa.
- c) Kaksi kolmiota ovat yhteneviä, jos kolmion yksi kulma ja sen vastainen sivu ovat yhtä suuret kuin vastinosat toisessa kolmiossa.
- d) Kahden yhdenmuotoisen kuvion a ja b pinta-alojen suhde on $2ab$.
- e) Kahden yhdenmuotoisen kappaleen tilavuuksien suhde on mittakaavan kuutio.
- f) Kolmion kulmien puolittajat leikkaavat toisensa samassa pisteessä, joka on kolmion sisään piirretyn ympyrän keskipiste.
- g) Pisteestä $A(1, -3)$ pisteeseen $B(-2, 2)$ piirretty vektori on $\mathbf{a} = -3\mathbf{i} + 5\mathbf{j}$.
- h) Vektorin $\mathbf{a} = 3\mathbf{i} - 5\mathbf{j}$ pituus on $\sqrt{34}$.

Vihje:

- * Geometria
- * Kehäkulma
- * Esimerkki 2 synteettisestä geometriasta
- * Kolmioiden yhtenevyys
- * Yhtenevyslauseet I
- * Yhtenevyslauseet II
- * Kulmanpuolittajat ja keskijanat

2.

- a) Mikä on sen suoran yhtälö, joka on suoran $2x + 3y - 1 = 0$ suuntainen ja kulkee pisteen $(-4, 5)$ kautta?
- b) Määritä pisteiden $(1, 4)$ ja $(-2, -1)$ kautta kulkevan suoran yhtälö. Määritä edelleen sen kolmion ala, jonka suora muodostaa koordinaattiakselin kanssa.
- c) Suora kulkee pisteen $(-2, 3)$ kautta ja on kohtisuorassa suoraa $2x - 3y + 2003 = 0$ vastaan. Määritä suoran yhtälö.

3. Taskykilisen kolmion kantasivun päätepisteet ovat $A(1, -2)$ ja $B(7, -1)$. Määritä kolmion huipun koodinaatit, kun huippu on y -akselilla.

Vihje:

- * Tasakylkinen, tasasivuinen, suorakulmainen kolmio
- * Kahden pisteen etäisyys

4. Määritä luku x , kun pisteiden $(3, -2)$ ja $(x, x+2)$ välinen etäisyys on 7.

5. Määritä ne käyrän $y = x^3 - 2x^2 + x - 1$ pisteet, joihin piirretyt käyrän tangentit leikkaavat x -akselin 45° kulmassa. (YO kevät 1995 tehtävä 5a)

Vihje:

- * Suoran kulmakerroin

6. Kolmion kärjet ovat pisteissä $(0, 0, 0)$, $(\frac{1}{2}, 1, 0)$ ja $(0, 1, 1)$. Piirrä kuva kolmiosta xyz -koordinaatistoon. Kuinka suuri on kolmion pinta-ala? (YO kevät 1995, tehtävä 6)

Vihje:

- * Suorakulmainen koordinaatisto avaruudessa

7. Määritä suorien $4x - 2y + 1 = 0$ ja $x - 2y + 3 = 0$ muodostamien kulmien puolittajien yhtälöt.

Vihje:

- * Pisteiden (x_0, y_0) etäisyys suorasta $ax + by + c = 0$ saadaan kaavalla $d = \frac{|ax_0 + by_0 + c|}{\sqrt{a^2 + b^2}}$.

8. Mikä on sen suoran yhtälö, joka kulkee pisteen $(-1, 2)$ kautta ja on etäisyydellä $\sqrt{2}$ pisteestä $(3, 0)$?

9. Pisteiden $(2, 4)$ kautta kulkeva suora rajoittaa koordinaattiakselin kanssa kolmion, jonka ala on 2. Määritä suoran yhtälöt.

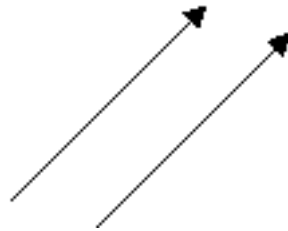
10. Millä vakion t arvoilla vektoreille $\mathbf{a} = \mathbf{i} + 3t\mathbf{j}$ ja $\mathbf{b} = t^2\mathbf{i} + 4\mathbf{j}$ pätee, että

- a) $\mathbf{a}$ ja $\mathbf{b}$ ovat yhdensuuntaiset
- b) vektoreiden $\mathbf{a}$ ja $\mathbf{b}$ summa ja erotus ovat kohtisuorassa toisiaan vastaan.

Vihje:

11. Mitkä kuvien

1)

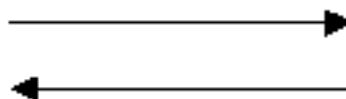
2)

3)

4)

vektoreista ovat

- a) samansuuntaiset
- b) vastakkaissuuntaiset

- c) erisuuntaiset
- d) yhdensuuntaiset

12. Laske vektoreiden $\mathbf{a} = 3\mathbf{i} + \mathbf{j}$ ja $\mathbf{b} = 2\mathbf{i} - \mathbf{j}$ välinen kulma.

Vihje:

* Vektorien välinen kulma $\cos(\mathbf{a}, \mathbf{b}) = \frac{\mathbf{a} \cdot \mathbf{b}}{|\mathbf{a}| |\mathbf{b}|}$, kun $0^\circ \leq \angle(\mathbf{a}, \mathbf{b}) \leq 180^\circ$.

13.

- a) Jaa vektori $\mathbf{v} = 3\mathbf{i} + 8\mathbf{j}$ vektoreiden $\mathbf{a} = 2\mathbf{i} + 3\mathbf{j}$ ja $\mathbf{b} = \mathbf{i} - 2\mathbf{j}$ suuntaisiin komponentteihin.
- b) Tutki, ovatko pisteet $P(2, 0, 2)$, $Q(3, -2, 1)$, $R(3, -1, -1)$ ja $S(4, 3, -2)$ samassa tasossa.

Vihje:

- * Vektoritulo
- * Vektoritulon laskeminen

14. (*) Laske pisteen $P(3, -1, 0)$ etäisyys pisteiden $A(-3, -2, 1)$ ja $B(5, 4, -3)$ kautta kulkevasta suorasta.

Vihje:

- * Tasokuviot

15. Olkoon $A(1, 0, 2)$, $B(-1, -4, 2)$ ja $C(2, 4, 1)$.

- a) Määritä jokin vektori, joka on kohtisuorassa tasoa ABC vastaan.
- b) Määritä kolmion ABC ala.

16. Tutki, ovatko vektorit $\mathbf{a} = \mathbf{i} - 2\mathbf{j} + \mathbf{k}$ ja $\mathbf{b} = -2\mathbf{i} + 4\mathbf{j} - 2\mathbf{k}$ yhdensuuntaisia.

17. (*) Suoran pyramidin pohja on neliö ja sivutahkot muodostavat pohjan kanssa 40° kulman. Kuinka suuri on sivutahkojen välinen kulma (asteissa)? (YO syksy 1995 tehtävä 8a)

Vihje:

- * Kartio

18. (*) Suoran ympyräkartion pohjan säde on R ja korkeus $H = 3R$. Kartion sisään on asetettu ympyrälieriö, jonka akseli on kartion akselin osa. Määritä lieriön pohjan säde x siten, että lieriön vaipan ja pohjien alojen summa on mahdollisimman suuri. (YO kevät 1982, tehtävä 7a)

Vihje:

* Lieriö

19. (*) Suorakulmainen kolmio, jonka kateetit ovat 15 ja 20 pyörähtää hypotenuusalle piirretyn korkeusjanansa ympäri puoli kierrosta. Laske näin muodostuneen kappaleen pinta-ala.

Vihje:

* Pythagoraan lause

20. (*) Suorakulmaisen kolmion kateetit ovat 60 cm ja 80 cm. Kolmion sisällä on suorakulmio, jonka yksi sivu on hypotenuusalla ja kaksi kärkeä kateeteilla. Laske suorakulmion suurin ala.

21. (*) Määritä suoran $y = x$ se piste, jonka etäisyys käyrästä $y = e^x$ on pienin.

22. (*) Piirrä käyrä $y = \sqrt{|x|}$ sekä määritä pisteen $(1, -2)$ etäisyys käyrästä. (YO syksy 1970 tehtävä 10)